

GE-F 175

T. 172260 C. 1223503

DEMOSTHENIS

PHILIPPICA I.

LATINAM EX GRÆCA FECIT,
& Analyſi Rhetoricâ
illustravit

P. JOSEPHUS JUVENCIUS
è Societate Jeſu.

VILLAGARSIÆ.
TYPIS SEMINARIÏ.
Anno MDCCLIX.

PHILIPPICA I.
LATINAM EX GRÆCA TRADITAM
Quia præstat omnibus Demosthenes;
idcirco à doctis Oratorum est Prin-
ceps judicatus. *M. Tullius Cicero in*
lib. de Clar. Orator. Cap. 37.

DE-

R. 135906

DEMOSTHENIS PHILIPPICA.

ANALYSIS.

EXORDIUM.

I Excusat se Demosthenes quòd , cùm annos tantùm 28. natus sit , priùs ad dicendum surgat , quàm alii quidam etate , & usu forensi proveciores.

II. Commendat modestè sese , qui fuisset taciturus , si sententiam dici ab iis audivisset Republicæ utilem.

III. Eorundem prudentiam , & auctoritatem elevat , quòd eadem de re consulti frustrà , & minùs commodè sententiam dixerunt.

PROPOSITIO.

Bellum magno animo suscipiendum esse contra Philip-
pum , & ignaviam , segnitiamque pristinam deponendam.
Hoc primum.

Quæ sint viæ rei gerendæ opportune. Hoc alterum
orationis caput.

ΔΕΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΤΑ

Φίλιππον λόγος Α.

ΕΓὼ μὲν περὶ καινοῦ τινὸς πράγματος προὔτιθετο, ὦ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχῶν ἂν, ἕως οἱ πλείστοι τῶν ἐιωθότων γνώμην ἀπεφύγαντο, εἰ μὲν ἤρεσκε τί μοι νῦν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἤγόν· εἰ δὲ μὴ, τότε ἂν αὐτὸς ἐπειρώμεν ἃ γιγνώσκω λέγειν· ἐπειδὴ δὲ, περὶ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὔτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστᾶς, εἰκότως ἂν συγνώμης τυγχάνειν· εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέοντα αὐτοὶ συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὦ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ Φαύλως ἔχειν δοκεῖ.

INTERPRETATIO.

DEMOSTHENIS PHILIPPICA I.

SI quid novi negotii in deliberationem vocaretur, Athenienses, tamdiu continuissimè ipse me tacitus donec plerique ex his, quibus eam facultatem dat consuetudo, sententiam suam aperuissent; ac siquidem ea mihi placuisset, acquievissem; sin minus, tunc ipse quæ sentio in medium protulissim.

Nunc verò quoniam ita res tulit, ut ea nunc exponenda proponantur, de quibus isti sæpius antea perorarunt, futurum confido ut mihi, quod primus, ad dicendum surgam, venia faciliè concedatur. Certè

si ductâ è rebus præteritis conjecturâ verum consilium, & ad rem præsentem idoneum vobis subjecissent, nihil consulto nunc opus foret.

Primum igitur illud statuo, Athenienses, non esse animos abjiciendos nobis, quanquam res pessimo loco positæ videantur.

PRIMA PARS.

Facile debellari Philippus potest, modo paulisper in Reipublicæ curam incumbere Athenienses velint: una quippe tot calamitatum causa est eorum in rebus gerendis negligentia. Sustentatio. Concessio.

Ο γὰρ ἐσι χεῖρισον αὐτῶν ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐσι τοῦτο; ὅτι οὐδὲν, ὡς Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν, κακῶς τὰ πράγματα ἔχει· ἐπείτοιγε, εἰ πάνθ' ἃ προσήκε πραττόντων, οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι.

INTERPRETATIO.

QUOD enim illis hæcenus infaustum accidit, hoc ipsum est peropportunum ad spem fortunæ melioris. Quid ita porro? nempe quia ob vestram in gerendo negotio socordiam, in hunc statum publica res adducta est. Si enim, vobis rem strenuè administrantibus, omnia pessimum irent, nulla certè spes relicta foret Reipublicæ meliorem in statum aliquando reponendæ.

I. Probat id ab exemplo contrario : cùm strenuè se Athenienses gesserunt , Lacedæmoniorum potentiam jacilè fregerunt.

Hoc Enthymema concludit per Subjectionem, & Antithesim.

Ἐπειτα ἐνθυμητέον , καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι , καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις , ἡλικίην πότε ἔχόντων δυνάμιν Λακεδαιμονίων , ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς , ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως , ἀλλ' ὑπεμείνατε ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον.

Τίνος οὖν ἕνεκα ταῦτα λέγω ; ἴν' εἰδῆτε , ὦ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι , καὶ θεάσησθε , ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστὶ φοβερόν , οὔτ' ἂν ὀλιγωρῆτε , τοιοῦτον οἶον ἂν ὑμεῖς βούλησθε , παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε δόμῃ τῶν Λακεδαιμονίων , ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νόον , καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου , δι' ἣν ταραττόμεθα ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὧν ἐχρήν.

INTERPRETATIO.

NUNC autem recordamini , quique ab aliis audivistis , quique vidistis ipsi ; reputate , inquam , animis , quò provecta esset non ita pridem Lacedæmoniorum potentia : quemadmodum nihil ab urbis vestræ gloriâ , & dignitate alienum admiseritis : verùm justo contra illos suscepto bello , illud ad extremum fortiter , & gloriose confeceritis.

Quorsum verò ista commemoro ? ut intelligatis , Athenienses , planèque perspiciatis nihil pertimescendum vobis fore tandiu dum curam & cautionem ad-

adhibebitis : fin verò negligetis omnia , nihil vobis quidquam è sententiâ successurum. Quod quidem utroque hoc exemplo apertissimè declaratur : hinc Lacedæmoniorum potentiâ , quam vestrà vigilantia , & prudentiâ evertistis ; inde verò metu , & perturbatione , in quam vos ob vestram incuriam , istius [a] audacia , & injuria conjecerunt.

[a] Istius] Philippi , qui Græciæ dominatum invadere conabatur , & in Atticam nuperrimè , superatis Thermopylarum angustiis , irrumpere tentaverat.

II. Solvit quod objici poterat , Philippum abundare copiis , Athenas multis præsidiiis esse destitutas. Respondet , ex iis quos subegit Philippus populis , multos in potestate Atheniensium fuisse , iisdem amicos extitisse , ac socios voluntarios , qui proinde facillè redituri sint in eorum ditionem.

III. Urget hanc debellandi Philippi facilitatem ; & probat ab ipsius Philippi exemplo , qui licet sociis esset destitutus , minimè putavit esse difficile Athenienses debellare , imò sua vigilantia , & diligentia perfecit , ut hoc sibi esset facillimum. Unde concludit , hunc esse Atheniensibus imitandum , per Acerbum , & Repercussionem acerrimam.

EΓ' δέ τις ὁμῶν , ὡς Ἄνδρες Ἀθηναῖοι , δυσπολέμητον ζιεται τὸν Φίλιππον εἶναι , σκοπῶν τὸ , τε πλῆθος τῆς νῦν ὑπαρχούσης αὐτῷ δυναμείας , καὶ τὸ τὰ χωρία πάντα ἀπολωλέναι τῇ πόλει , ὀρθῶς

μὲν οἶεται λογισάσθω μέντοι τοῦτο, ὅτι ἔιχομεν ποτε ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν, καὶ Ποτίδαιαν, καὶ Μεθώνην, καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλω· καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἔθνων, αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερα ὑπῆρχεν, καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως, ἢ ἐκείνῳ.

Εἰ τοίνυν Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστὶν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοιαῦτα ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας, ἔρημον ὄντα συμμαχῶν, οὐδὲν ἂν, ὧν νυνὶ πεποίηκεν, ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτίσατο δύναμιν. ἀλλ' οἶδεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκείνος, ὅτι ταῦτα μὲν ἐστὶν ἅπαντα τὰ χωρία ἄλλα του πολέμου κείμενα ἐν μέσῳ· φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παρούσι τὰ τῶν ἀπόντων, καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν, τὰ τῶν ἀμελούντων. καὶ γὰρ τοι ταύτη χρησάμενος τῇ γνώμῃ, πάντα κατέστραπται, καὶ ἔχει τὰ μὲν, ὡς ἂν ἐλὼν τις ἔχοι πολέμῳ, τὰ δὲ, σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος. καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὀρῶσι παρσκευασμένους, καὶ πράττειν ἐθέλοντας ἅ χρῆ.

Ἄν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐβελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν οὐ δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν παρασχεῖν αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφείδην τὴν ἑιρωνεῖαν, ἐτοίμως πράττειν ὑπάρξῃ, ὁ μὲν χρήματα ἔχων, εἰσφέρειν, ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ, φρατεύεσθαι· συνελόντι δ' ἀπλῶς εἰπεῖν, ἦν ὑμῶν αὐτῶν ἐβελήσητε γενέσθαι, καὶ παύσησθε, αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ
πρά-

πράξειν· καὶ τὰ ὑμέτερά αὐτῶν κομιεῖσθε, ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατεβραθυμημένα πάλιν ἀναλήψεσθε, καὶ κείνον τιμωρήσεσθε.

INTERPRETATIO.

QUOD si quis vestrūm, Athenienses, difficilem de Philippo victoriam idcirco fore suspicatur, quod & ipse abundet copiis, & erepta nobis fuerint omnia oppida, & propugnacula civitatis, recte ille quidem suspicatur: verumtamen illud cogitet, nos aliquando Pydnam, Potidæam, Methonemque tenuisse, & eam omnem, quæ Athenas ambit, quasi domesticam regionem. Adde illud, plurimos ex iis qui modò sunt in ejus ditione populis, cum liberi olim, & sui jure essent, nobis uti amicis, quàm illo, maluisse.

At ne Philippus quidem unquam existimavit arduum, & operosum esse negotium, cladem, & bellum inferre Atheniensibus, vel tum cum tot oppidis quasi propugnaculis muniti essent, & contra illorum impetus ipse sociis destitutus foret. Si enim id existimasset, nihil eorum quæ nunc gessit, esset ausus; neque tantam potentiam adeptus fuisset. Sed hoc præclare vidit, omnem hanc regionem velut in medio positam, belli præmium, & victoris prædam fore: atque ita esse à natura comparatum, ut absentium bonis potiantur præsentēs, & negligentium strenui, & laboris periculique appetentes. Id ille cum haberet persuasum, omnia subjecit ac tenet, hæc vi & armis parta, illa pactationibus fœderum, & societate. Quippe nemo est, qui non ultrò se adjungat illis, quos videat paratos, & ad rem gerendam expeditos.

Igitur si vos eandem atque ille mentem susceperitis, Athenienses, in præsentia, si quidem antea factum id non est; si unusquisque vestrum, quoad & ipsa res, & cuiusque facultas feret, in publicam utilitatem incumbat; si omni abjectâ dissimulatione, ad opus se accingat; alius qui habet, ad pecunias contribuendas; alius qui per ætatem id potest, ad militiam, & arma tractanda; verbo dicam, si negotium ipsi per vos vestrum agere statueritis, ac porro deseritis ipsi præstare nihil, ipem vero omnem & laborem in alios rejicere: brevi fiet ut vestra recuperetis, superis adjuvantibus, ac profugatas per socordiam res in integrum restituatis, & meritas ab ipso poenas tandem aliquando repetatis.

IV. Docet Philippum, ut ceteros mortales, & invidia, & odio patere, ceterisque casibus, qui florentissimam solent fortunam evertere. Repetitio. Congeries.

V. Brevis explicatis rationibus subjicit amplificacionem egregiam, quã & odium in Philippum struit, & pudorem, Reipublicæ hætenus malè, negligenterque administratæ, Atheniensibus inquit. Tria ejus capita sunt. Primum, Philippi superbia, & arrogantia, & ditionis proferendæ cupiditas. Alterum, Atheniensium dedecus, & infamia è damnis præsentibus collecta, quæ omni calamitate peior est. Tertium, eorum segnities, & in fictis narrationibus videndis audiendisque otium negotiosum: per Dialogismum, & Epiplexim. Admiscet nonnihil spei, quò pudorem quasi mitiget, desperationemque arceat.

MH' γὰρ, ὡς θεῶν, νομίζετ' ἐκείνων τὰ παρόντα πεπηγέναι πράγματα ἀθάνατα. ἀλλὰ μισεῖ τις ἐκείνον, καὶ δέδιεν, ὧ' ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάντων νῦν δοκούντων οἰκείως ἔχειν αὐτῷ. καὶ ἀπανθ' ὅσα περ καὶ ἐν ἄλλοις τισιν ἀνθρώποις ἐνι, ταῦτα καὶ τοῖς μετ' ἐκείνου χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι. κατέπτηχε μέντοι τᾶντα πάντα νῦν οὐκ ἔχοντα ἀποστροφῆν, διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυστήτα καὶ ῥαθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι φημί δεῖν ἤδη.

Ὅρατε γὰρ, ὧ' ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἱ προελήλυθεν ἀσελγείας ἀνθρώπου· ὅς οὐδ' αἴρσειν ὑμῖν δίδωσι τοῦ πράττειν, ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ, καὶ λόγους ὑπερηφάνους, ὡς φασι, λέγει· καὶ οὐχ οἷος τέ ἐσιν ἔχων ἀκατέστραπται, μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' αἰεὶ τι προσπεριβάλλεται, καὶ κύκλω πανταρχῆ μέλλοντας ὑμᾶς καὶ καθημένους περισοχιζεται.

Πότε οὖν, ὦ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πότε ἂν χρὴ πράξετε; ἐπειδὴν τι γένηται; ἐπειδὴν νῆ δια ἀνάγκη τίς ἤ; νῦν δὲ τί χρὴ τὰ γιγνόμενα ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθεροῖς μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. ἢ βούλεσθε, εἰπέ μοι, περιόντες αὐτῶν πυθάνεσθαι κατὰ τὴν ἀγορᾶν, λέγεται τί καινὸν; γένοιτο γὰρ ἂν τι καινότερον, ἢ Μακεδῶν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταπολεμῶν, καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν; τέθνηκε Φίλιππος; οὐ μὰ δὴ, ἀλλ' ἔσθνευε. τί δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἂν περ οὕτω προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν. οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν αὐτοῦ βῶμην τοσοῦτον ἐπηύξεται, ὅσου παρὰ τὴν ὑμετέραν ἀμέλειαν.

Καὶ τοι καὶ τοῦτο [εἰ τι πάθῃ, καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν ὑπάρξῃ, ἢ περ αἰεὶ βέλτιον, ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ γὰρ ἐξεργάσασαίτο] ἴσθ' ὅτι πλησίον μὲν οὗτες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι τετραχυμένοις ἐπιτάσσῃς, ὅπως ἂν βούλησθε, διοικήσασθε. ὡς δὲ νῦν ἔχετε οὐδὲ διδόντων ὑμῖν τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν, δέξασθαι δύναισθ' ἂν, ἀπηρητημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαῖς.

INTERPRETATIO.

NOLITE enim arbitrari secundam Philippi fortunam illi, tanquam numini cuiquam, certam ac fixam esse, neque ulla calamitate interverti posse. Est qui eum oderit, & qui metuat, est qui invideat, vel inter eos ipsos, qui videntur esse illi adiectissimi. Quæ enim cæteris insunt hominibus cupi-

di-

ditates, easdem illis inesse, qui eum propius attingunt, existimandum est: illæ verò ne in apertum efferrantur, ac prodeant, vestrà tarditate, ac negligentia factum est, quam aio nunc esse deponendam.

Agite enim, obsecro, intuemini quò protervia hominis provecta sit, qui neque vobis agendi optionem det, neque verò quiescendi; sed intentat minas, sed immania, ut aiunt, verbo jactat; tantùmque abest ut iis quæ bello cepit, sit contentus, ut aliud ex alio molliatur in dies, vósque cessantes ac sedentes undiquè in gyrum velut indagine circumveniat.

Ecquando igitur, Athenienses, quod opus est factò, præstabitis? Ecquando, inquam, fiet aliquid? Sanè cum instabit necessitas. Quid ergo de hoc rerum statu censendum, aut quomodo est appellandus, si necessitas non est? Ego enim liberis hominibus existimo maximam esse necessitatem, infamiam ex re malè gestà collectam.

Pulchrum interim vobis ac suave est in foro spatium, ac percontari alterum ab altero: Quid affertur novum? quasi verò quidquam æquè novum & insolens fieri possit atque hoc, vir Macedo Athenienses debellat, Græciam administrat! Obiit Philippus? Non, at æger est. Quid, malum, interest obierit, an vivat? Cui si quid humanitus acciderit, vos alium Philippum brevi feceritis, si pergitis eandem in Republica administranda negligentiam adhibere; neque enim ille tantùm suis viribus, quantum socordia vestrà crevit.

Quanquam & illud intelligo: si quid ipsi accideret, ac fortuna nobis adesset, quæ multò melius nostris rebus

rebus, quàm nos ipsi, consulit, [& adfuturam confido] cum tantulo intervallo fitis à Macedoniâ disjuncti, si eam perturbatam invaderetis; nullus, inquam, dubito quin ex animi vestri sententiâ negotium [a] confeceritis. Nunc verò ut estis comparati, ne si fortuna quidem ultrò vobis Amphipolim offerat, eam caperetis: sententiis dicendis, apparandis rebus suspensi ac districti.

[a] Confeceritis] *Nempe Macedoniam redegeritis in vestram ditionem. Utitur autem de industriâ verbo ambiguo & obscuro, ut acuat vincendi cupiditatem, & audiendi. Quod interpreti accurato servandum est, ne clariùs efferat quæ obscuriùs dicta majorem vim & dignitatem habent.*

SECUNDA PARS.

Adjumenta & præsidia belli conficiendi subministrat.

ΩΣ μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἐτοίμους, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων.

INTERPETATIO.

EX his, quæ hæcenus dixi, fatis opinor habetis persuasum & exploratum, quare vos ad rem bene gerendam promptos esse paratosque conveniat: itaque pluribus eâ de re non differam.

I. *Ac ptimò quidem rogat Athenienses ut se dicentem ad extremum usque audiant, ne quid afferant præjudicæ opinionis, ne illis assentiantur, qui bellicum apparatus celeriter confectum, quàm stabilem ac diuturnum malunt.*

Τὸν δὲ τρόπον τῆς πρασκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων ὑμᾶς ἠγοῦμαι, καὶ τὸ πλῆθος ἔσθον, καὶ πόρους οὓς τινὰς χρημάτων, καὶ τ' ἄλλα ὡς ἂν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκῆ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν δεηθεῖς ὑμῶν, ὦ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον, ἔπειδ' ἂν ἅπαντα ἀκούσητε, κρίνατε, καὶ μὴ πρότερον
προ-

προλαμβάνετε. μηδὲ ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλεσθαι με τὰ πράγματα ἡγείσθω.

Οὐ γὰρ οἱ ταχὺ καὶ τήμερον εἰπόντες, μάλιστα εἰς θεόν λέγουσιν· οὐ γὰρ ἂν τὰ γέ ἤδη γεγενημένα τῆ νυνὶ βοήθειᾳ κωλύσαι δυνηθῆμεν· ἀλλ' ὅς ἂν δείξῃ, τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ, καὶ πόσις, καὶ πέθεν, διαμείναι δυνησεται, ἕως ἂν ἡ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον, ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν. οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσχοιμεν ἂν κακῶς. οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων εἰ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεται τι· ἢ μὲν οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη· τὸ δὲ πρᾶγμα, ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει. κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε.

INTERPRETATIO.

VENIO ad alterum caput de ratione comparandi commeatus, exercitus instruendi, cæterisque id genus curis, quibus vos ex his incommodis liberatum iri puto. Exponam fanè quemadmodum ea omnia quàm celerrimè & optimè procurari queant; id præfatus unum, vosque obtestatus, ut, cùm omnia proposuero, tum demum ipsi judicetis; neque vos præjudicatâ opinionè occupari patiamini; neque, si quid novi apparatus indicare videar, continuò me quispiam res in longum velle ducere suspicetur.

Non enim qui citò, qui hodiè rem conficiendam clamitant, illi commodissimè loquuntur, si quidem iis quæ modò adsunt præfidiis, Rempublicam calamitate ac metu prohibere nulla ratione possumus; sed is optimè
con-

consulit, qui docet quis belli apparatus, & quantus, & unde quæsitus, ac permanere tandiù possit dum bello finem aut pax, si visa nobis fuerit utilior, aut victoria parta de hostibus attulerit. Sic enim felicitati publicæ in perpetuum consulemus. Hæc autem ita dicere constitui, ut per me liceat cuilibet, quodcumque aliud ipsi videbitur, in medium proferre. Ego quidem magna polliceor: quàm verè ipsa res indicabit, vos iudicabitis.

II. AGIT de numero triremium, de copiis, quas & semper expeditas, & ex Atheniensibus, non peregrinis militibus, conscriptas esse jubet: ejusque rei causas graves affert. In primis oportere ut Duces, Centuriones, Tribuni, per se militent ipsi: neque honore illo utantur tantum ad pompam & dignitatem umbratilem in urbe; quod eleganti comparatione illustrat.

Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὃ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πενήκοντα παρασκευάσασθαι Φημί δεῖν· εἴτ' αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, ἐάν τι δέη, πλευσέον εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβάσι. πρὸς δὲ τούτοις, τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἰππέων ἰππαγωγὸς τριήρεις, καὶ πλοῖα ἱκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω. ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τῆς ἐξαίφνης ταύτης ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρατίας, εἰς Πύλας, καὶ Χερρόνησον, καὶ Ὀλυμπον, καὶ ὅποι βούλεται.

Δεῖ γὰρ ἐκείνω τοῦτο ἐν τῇ γνώμῃ ἐκπαρασῆναι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὥσπερ εἰς Εὐβοίαν, καὶ πρότερον ποτὲ Φασιν εἰς Ἀλίартον, καὶ τὰ τελευταῖα πρῶν εἰς Πύλας ἴσως ἂν ὀρμήσαιτε. οὐτι παντελῶς οὐδ' εἰμὴ ποιήσαιτ' ἂν τοῦτο, ὡς ἐγωγὲ φημί δεῖν, εὐκαταφρόνητον ἐσιν· ἴν', ἢ διὰ τὸν φόβον εἰδῶς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, [εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς, εἰσὶ γὰρ εἰσιν οἱ, πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνω παρ' ὑμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος] ἡσυχίαν ἔχη· ἢ παριδῶν ταῦτα, ἀφύλακτος ληφθῆ, μηδενὸς ὄντος ἐμποδῶν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῶ καιρὸς.

Ταῦτα μὲν εἰσὶν ἃ πασι δεδῶχθαι Φημί δεῖν, καὶ παρασκευάσασθαι προσήκειν οἴμαι. πρὸς δὲ τούτοις, δύνάμιν τινα, ᾧ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φημί προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἢ συνεχῶς πολεμήσει, καὶ κακῶς ἐκεῖνον ποιήσει. μὴ μοι μυρίους, μηδὲ δισμυρίους ξένους, μηδὲ τὰς ἐπισολιμαίους ταύτας δυνάμεις ἄλλ' ἢ τῆς πόλεως ἔσω. κἂν ὑμεῖς ἕνα, κἂν πλείους, κἂν τὸν δεῖνα, κἂν ὄντινοῦν χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει. καὶ τροφὴν ταυτὴ πορίσαι κελεύω. ἔσαι δὲ αὕτη τίς ἢ δύναμις, καὶ πόσις, καὶ πόθεν τὴν τροφὴν ἔξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσετε ποιεῖν; ἐγὼ φράσω, καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρὶς.

Ξένους μὲν λέγω· καὶ ὅπως μὴ ποιήσητε τούτ' ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἐβλαψεν, ἅπαντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος, καὶ τὰ μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἰρούμενοι, ἐπὶ τῷ πρῶττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε. ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες, καὶ πορίσαντες, τούτοις προσίθετε, ἂν ἐλάττω φαίνεται.

Λέγω δὲ τοὺς πάντας στρατιώτας δισχιλίους· τούτων δὲ, Ἀθηναίους Φημί δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ἧς ἂν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῆ, χρόνον τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τούτου, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῆ καλῶς ἔχειν ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις. τοὺς δὲ ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω· καὶ μετὰ τούτων ἰππέας διακοσίους, καὶ τούτων πεντήκοντα Ἀθηναίους τοῦλάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζοὺς τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἰππαγωγούς τούτοις. εἶεν. τι πρὸς τούτοις ἔτι; ταχειᾶς τριήρεις δέκα. δεῖ γὰρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἢ δύναμις πλέη.

Πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφή γενήσεται ; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω , καὶ δείξω ἑπειδὴν , διότι τηλικαύτην ἀποχρῆ οἶμαι τὴν δύναμιν , καὶ πολίτας τοῦς στρατευομένοις εἶναι κελεύω , διδάξω. τοσαύτην μὲν, ὡς Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἔτι νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῃ παραταξομένην , ἀλλὰ λησεύειν ἀνάγκη , καὶ τούτῳ τῷ πρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην. οὐ τοίνυν , οὐθ' ὑπέρογκον αὐτὴν , οὐ γὰρ ἔστι μισθός , οὐδὲ τροφή , οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ.

Πολίτας δὲ παρεῖναι , καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω , ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν , οὗ Πολύσαρατος ἠγεῖτο, καὶ Ἰφικράτης , καὶ Χαβρίας , καὶ ἄλλοι τινὲς , καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς συστρατεύεσθαι. καὶ διὰ ἀκούων , ὅτι Λακεδαιμονίους παραταττόμενοι μετ' ὑμῶν, ἐνίκων οὗτοι οἱ ξένοι , καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων.

Ἐξ οὗ δὲ αὐτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται , τοὺς φίλους νικᾷ, καὶ τοὺς συμμάχους, οἳ δὲ ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασι· καὶ παρακύψαντα ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον πρὸς Ἀρτάβαζον , καὶ πανταχοῦ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα· ὁ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ εἰκότως. οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν , μὴ δίδόντα μισθόν.

Τὶ οὖν κελεύω ; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ , καὶ τῶν στρατιωτῶν μισθὸν πορίσαντας , καὶ στρατιώτας οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν στρατηγουμένων παρακαταστήσαντας. ἐπεὶ νῦν γε γέλωσ ἔσθ' ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν. εἰ γὰρ ἔροιστό τις ὑμᾶς, εἰρήνην ἄγετε, ὡς Ἄνδρες Ἀθηναῖοι ; μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς

γε, εἶποιτ' ἂν, ἀλλὰ Φιλίππῳ πολεμοῦμεν. οὐκ ἔχειροτονεῖτε δὲ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους, καὶ στρατηγούς, καὶ Φυλάρχους, καὶ ἱππάρχους δύο;

Τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι, πλὴν ἐνδὲ ἀνδρὸς ὃν ἂν ἐκπέμψητε ἐπὶ τὸν πόλεμον; οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν. ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους, καὶ τοὺς Φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἐχρῆν, ὧς Ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἱππάρχους παρ' ὑμῶν ἀρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἢ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲν Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἱππάρχον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἱππαρχεῖν; καὶ οὐ τὸν ἀνδρὰ μεμφόμενος ταῦτα λέγω· ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὅς τις ἂν ἦ.

INTERPRETATIO.

PPRIMUM igitur, Athenienses, quinquaginta triremes instruendas censeo. Deinde, vos ita comparatos esse oportere, ut eas ipsimet, si sit opus, conscendatis. Ad hæc dimidiæ parti equitum idoneas ad illos deportandos triremes, & opportuna navigia confici jubeo; eaque omnia semper in promptu esse ad repentinas ejus è patrio regno irruptiones in Pylas, Chersonesum, Olynthum, & aliò quolibet, coercendas.

Id enim planè faciendum est ut sibi persuadeat, perpetuòque suspicetur, vos ex hoc immani veterno excitatos, ut non ita pridem in Eubœam, & aliàs

antea in Haliartum , atque adeò nuper in Pylas , impetum esse facturos. Quod quidem etsi minimè faceretis ; non erit tamen , mihi credite , non erit inutilis hic apparatus. Hunc saltem ex eo fructum capietis , ut ille vel quiescat coactus metu , cum paratos esse vos resciverit , (resciet enim , sat scio ; nam sunt nimio plures , qui de vestris ipsum consiliis certiores faciant) vel ut vires vestras despiciens , incautus opprimatur ; si quidem nihil impedimento vobis erit quominus in ejus regionem , si tulerit occasio , vela faciatis.

Hæc igitur quæ dixi , & probare vos , & parare oportet. Prætereà copiarum aliquantulum in procinctu habendum censeo , quæ agitando assiduè bello illum malè habeant , ac macerent. Apage peregrinorum militum dena , si lubet , aut vicena millia , exercitum conductitium , & per literas accersitum ; hunc volo qui civibus constet , cui certus commeatus à vobis iuppeditetur , cui præsit unus aut plures , hic , ille , quemcumque vos illi præfeceritis , cui morem gerat , quem sequatur. Quænam verò istæ copiæ sint , quàm multæ , unde commeatum habituræ , & quemadmodum ista omnia procuranda , dicam , & singula seorsum explicabo.

Et quidem , quod externos milites spectat , cavete ne admittatis id quod exitio semper vobis fuit , dum omnia minora & leviora justo censetis esse : ne vestis in decernendo magnifici , in exequendo tenues ac minuti : etsi minima præstare nihil vetat , modò istis minimis , quæ majora & ampliora sunt , adjiciatis.

Aio igitur universos milites esse bina millia oportere, sed in his Athenienses quingentos, quacumque illi deligendi vobis ætate videbuntur, qui stipendia certo temporis intervallo faciant, non diuturno illo quidem, sed quatenus erit commodum, ut alii alios excipiant, illisque succedant. Cæteri, per me licet, externi sunt. Cum iis equites ducentos esse jubeo, quorum quinquaginta minimum sint Athenienses, qui ad eundem modum, quo pedestres copiarum, stipendia mereantur. Addantur illis necessariae naves ad vectandos equos. Sit ita sanè. Quid præterea? celeres triremes decem adornentur, quippe, cum navibus utatur Philippus, opus sunt nobis triremes expeditæ, ut exercitus noster tutò navigare possit.

At enim quo tandem pacto commeatus illis omnibus copiis providebitur? Dicam, ac demonstrabo, postquam docuero cur sufficere hunc numerum copiarum putem, & cur cives in militiæ partem venire velim. Satis erit ea copiarum multitudo; cur? quia exercitum, qui acie instructâ confluere cum Pilippo queat, colligere nequiquam nunc valemus. Prædonum more grassandum est, idque initium belli necessario faciendum. Itaque nec immensas nobis esse copias (neque enim stipendia commeatûsque suppetunt) nec prorsus exiguas esse oportet.

Cives autem misceri cum externo milite, & unâ jubeo navigare, quòd, ut audio, cum peregrinus miles hujus urbis nomine ac imperio, Corinthi olim esset, cui Polystratus, Iphicrates, Chabrias, & alii nonnulli præerant; vos arma pariter tulistis cum eo; junctique hoc demùm pacto Lacedæmoniorum opes fregistis.

Ex quo autem peregrinæ istæ copiæ per se ipsæ bella pro vobis gerunt, amicos æque ac fœderatos debellant, unde hostium numerus vehementer accrevit: iidem postquam bellum sibi ab urbe impositum, & mandatum inchoarunt, ad (c) Artabazum, aut aliò quopiam navigant, nostro duce illos consequente. Quid enim agat? stipendia qui non solvit, imperare militi nemo potest.

Audite igitur quid fieri porrò jubeam. Volo & militibus & duci adimi causas omnes rei malè gerendæ: quod ita fiet, si numeretur militi merces; si præficiantur certi & è vestro genere milites, qui ducum velut inspectores sint. Quæret aliquis à vobis: Pacem-ne agitis, Athenienses? Minemè gentium, dicetis: bellum cum Philippo gerimus. Et verò non-ne creastis è vestris civibus decem centuriones, & duces, & tribunos, & magistrōs equitum duos?

Sed quid isti tandem agunt, præter illum unum, qui missus à vobis totius belli dux & imperator fuerit? Cæteri urbem vobis obeunt solemnī pompâ cum sacrificulis. Ut figuli ad ornatum dilicata signa ex luto argillâque conflant, ita vos ad solemnes & ludricas, quæ in foro fiunt, transvectiones, non ad bellicum opus & laborem, centuriones facitis & tribunos. Nonne oportebat centuriones, nonne magistrōs equitum à vobis ipsis eligi, cæteros duces civēs vestros esse, ut essent re verâ copiæ civitatis? An qui in Lemnum navigaret, magistrum equitum, è vobis unum, & à vobis nominatim creatum esse oportuit: iis verò qui, pro fortuna hujus urbis gravissimo

conflictantur bello, equitibus præesse Menelaum par est? Non hoc eò commemoro, quòd homini deductum velim; sed eum certè, quisquis esset, à vobis creatum esse oportuit.

III. Ostendit quantà sit opus ad exercitus annonam & commeatum pecunià, & unde petenda.

IV. Cætera belli gerendi adminicula, oportunitates locorum ac temporum, persequitur & concludit.

Ἰσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἠγεῖσθε λέγεσθαι. τὸ δὲ τῶν χρημάτων, πάντα καὶ πόθεν ἔσαι, μά-
 λιστα ποθεῖτε ἀκοῦσαι· τοῦτο δὴ καὶ περὶ αὐτῶν
 χρήματα τοίνυν, ἔσι μὲν ἡ τροφή, σιτηρέσιον τοῖς
 στρατευομένοις μόνον τῇ δυνάμει ταυτῇ τάλαντα ἑννε-
 νήκοντα, καὶ μικρόν τι πρὸς· δέκα μὲν ναυσὶ
 ταχείαις τετταράκοντα τάλαντα, εἴκοσι εἰς τὴν
 ναῦν μναῖ τοῦ μηνὸς ἑκάστου. στρατιώταις δὲ δισχιλίοις
 τοσαῦτα ἕτερα· ἵνα δέκα ἑκάστος τοῦ μηνὸς ὁ στρα-
 τιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ. τοῖς δ' ἵππεῦσι
 διακοσίοις οὔσι, ἂν τριάκοντα δραχμὰς ἑκάστος
 λαμβάνῃ τοῦ μηνὸς, δώδεκα τάλαντα.

Εἰ δὲ τις οἶεται μικρὰν ἀφορμὴν, σιτηρέσιον τοῖς
 στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν. ἐγὼ γὰρ
 εἶδα φανερῶς, ὅτι εἰ τοῦτο γένηται, προσποριεῖ τὰ
 λοιπὰ αὐτὸ τὸ στρατεύμα ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα
 τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν, οὐδὲ τῶν συμμάχων, ὡς ἔχειν
 μισθὸν εὐτελεῖ. καὶ γὰρ συμπλέων ἐθελοντῆς πάσχειν
 ὀπιοῦν ἕτοιμος, ἂν μὴ ταῦθ' οὕτως ἔχη. πόθεν
 οὔν

οὐν ὁ πόρος τῶν χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω, γενήσεται; τοῦτ' ἤδη λέξω.

INTERPRETATIO.

ATQUE hæc à me rectè dici fortasse judicatis; sed de re pecuniariâ, quanta sit, unde sit petenda, audire præsertim lubet. Paucis id quoque conficio. Pecuniæ summa, quæ ad alendum hunc exercitum sit fatis, (de comineatu quippe militum duntaxat loquor) talenta sint nonaginta, aut paulò plus eo: in decem celeres naves, talenta quadraginta: vicenæ minæ in navim singulis mensibus: totidem alia talenta duobus militum millibus: denæ singulis militibus in mensem drachmæ pro cibariis: ducentis equitibus talenta duodecim: & tricenæ singulis in mensem drachmæ.

Quòd si quis fortè putet leve momentum in militum comineatu esse, errat. Pro certo enim habeo, si modò victus illis suppeditetur, eos reliquam stipendiorum & mercedis partem sibi ex ipso bello, sine ullâ vel Græcorum vel sociorum injuriâ, paraturos. Ego cum illis meâ voluntate navigabo, quidlibet perferre ac pati certus, si aliter atque dico res eveniat. Age nunc, unde tandem pecunia quam à vobis requiro, comparabitur? Accipite.

RATIO CERTA PECUNIÆ AD MILITAREM
commeatum invenienda.

Ἄ μὲν ἡμεῖς, ὦ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθα εὐρεῖν, ταῦτα ἔσιν. ἐπειδὴν δ' ἐπιχειροτονοῦντες τὰς γνώμας, ἃ ἂν ὑμῖν ἀρέσκη, χειροτονοῦσατε, ἵνα μὴ μόνον τοῖς ψηφίσμασι, καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμήτε Φίλιππον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις. δοκεῖτε δὲ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πόλεμου, καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλευέσθαι, εἰ τον τρόπον ὦ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας πρὸς ἣν πολεμήσετε, ἐνθυμηθῆίητε.

Καὶ λογίσαισθε, ὅτι τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ἔραϊς τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φίλιππος· καὶ Φυλάξας τοὺς ἔτεσις, ἢ τὸν χειμῶνα ἐπιχειρεῖ, ἥνικ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυνώμεθα ἐκείστε ἀφικέσθαι. δεῖ τοίνυν ὑμᾶς ταῦτα ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείαις πολεμεῖν, ὑπεριῶμεν γὰρ ἀπάντων, ἀλλὰ παρεσκευῆ συνεχεῖ, καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει, Λήμνῳ, καὶ Θάσῳ, καὶ Σκιαθῳ, καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες, καὶ σῖτος, ἃ χρῆ, στρατεύμασι πάνθ' ὑπάρχει.

Τὴν δ' ἔραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῆ γενέσθαι βῆδιον, καὶ τὸ τὸν πνευμάτων ἀσφαλὲς πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ, καὶ πρὸς ταῖς τῶν ἐμπορίων εἰσμάσι, βῆδιως ἔσται. ἃ μὲν οὖν χρήσεται, καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστὰς ὑφ' ὑμῶν βουλευέσεται.

“Α δ' ὑπάρξει δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐγὼ γέγραφα. ἂν ταῦτα, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε τὰ χρήματα, πρῶτον ἃ λέγω, εἶτα καὶ τ' ἄλλα πάντα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἵππους, ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν νόμῳ κατακλείσητε ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισαὶ γιγνώμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι, καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες.

INTERPRETATIO.

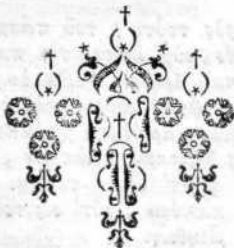
EA sunt, Athenienses, quæ nobis in mentem venêre. Vos, ubi sententias rogaveritis, quæcumque visa vobis fuerint, rata esse, inque opus continuò deduci, jubetote: ne literis tantum ac decretis, sed rebus ipsis, bellum geratis cum Philippo. Mihi verò ad belli totius & militaris apparatus rationem tutò ineundam, nihil videtur esse opportunius, quàm si regionis, in quam estis bellum deportaturi, situm diligenter exploratum habetis.

Captat Philippus ventorum ac tempestatum anni opportunitatem, eamque multò antè prospiciens ac præcipiens, è sententiâ rem gerit. Etesias, hybernumque tempus observans, tum nos invadit cùm ad eum per ventos nobis aspirare non licet. Quamobrem convenit vos non collectis raptim navibus & auxiliis, quæ nunquam temporì adsunt, bellare, sed paratas semper in omnem eventum habere copias, quarum hyberna statio erit Lemnus, Thasus, Sciathus, aliæque
in

in eadem ora insulæ, portubus, frumento, cæteroque commeatu abundantes.

Quo verò anni tempore illinc prodeundum, quando molles ad terram accessus, quibus fidendum ventis, cognoscere nullo negotio licebit. Erit illius, cui summam rerum mandaveritis providere, quibus copiis, quàm tempestivè utatur: vestrum nunc est ea, quæ sunt vobis jam recitata, præstare.

Quòd si primùm, quas dico, pecunias suppeditaveritis; deinde milites, triremes, equites, aliaque id genus omnia comparaveritis; tum lege latâ quemquam à militiâ discedere vetueritis; ipsi colligendæ, dividendæque pecuniæ curam in vobis susceperitis; denique rationem administrati belli, ab imperatore vestro repetatis; illucescet illa dies, quæ molestis, & inutilibus vestris consultationibus finem aliquando imponat.

V. *Subjicit Amplificationem.* Primò à consequentibus, enumerando utilitates maximas ex hoc bello ita, uti dixit, administrato, eventuras. Deinde instituendo comparationem inter festa & ludos, ac bellum. Tertio, auget pudorem & indignationem prolatis Philippi literis arrogantiae plenissimis. Et in summâ periculi gravitate socordiam Atheniensium, quos inertibus & imperiis gladiatoribus ait esse similes, describit eleganter. Quarto, optandum fuisse dicit ut Philippus bellum recens ac metum Atheniensibus inferret, qui aliter ab isto veterano excitari non poterant: idque Cœlitum consilio & curâ factum. Quinto, Ducum ignaviam, sociorum metum, civium segnitiam ob oculos ponit. Et omnia breviter colligit.

Καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, πρῶτον μὲν, ὦ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι οὗτος τις; ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμαχῶν, ἄγων, καὶ Φερῶν τοὺς πλείοντας τὴν θάλατταν.

Ἐπειτα τὶ πρὸς τούτῳ; τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε, οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον, εἰς Λῆμνον καὶ Ἴμβρον ἐμβαλὼν, αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ' ἄγων, καὶ πρὸς τῷ Γερασῷ τὰ πλοῖα συλλαβὼν, ἀμύθητα χρήματα ἐξέλεξε· τὰ τελευταῖα δ' εἰς Μαραθῶνα ἀπέβη, καὶ τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ' ἔχων τριήρη. ὑμεῖς δὲ οὔτε ταῦτα ἠδύνασθε κωλύειν, οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἂν προέλαισθε, βοηθεῖν.

Καὶ τοι τί δὴ ποτε, ὦ Ἄδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε, τὴν μὲν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν, καὶ τὴν τῶν

Διονυσίων ἀεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου γίνεσθαι, ἂν τε δεινοὶ λάχωσιν, ἂν τε ἰδιώται οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελησόμενοι, εἰς ἃ τσαυτὰ ἀναλίσκετε χρήματα, ὅσα οὐδ' εἰς ἓνα τῶν ἀποσόλων, καὶ τοσοῦτον ὄχλον, καὶ τσαυτὴν παρασκευὴν, ὅσην οὐκ οἶδ' εἴτις τῶν ἀπάντων ἔχει· τοὺς δὲ ἀποσόλους πάντας ὑμῖν ὑπερίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς Ποτίδαιαν; ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἅπαντα νόμῳ τέτακται, καὶ προεῖδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς ἢ γυμνασιάρχος τῆς Φυλῆς, πότε, καὶ παρὰ τοῦ, καὶ τί λαβόντα, τί δεῖ ποιεῖν. οὐδὲν ἀνεξέταστον, οὐδ' ἄοριστον ἐν τούτοις ἡμέληται.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς τούτου παρασκευῆς ἄτακτα, ἄοριστα, ἀδιόρθωτα ἅπαντα τοιγαροῦν ἅμα ἀκηκόαμέν τι, καὶ τριηράρχους καθίσταμεν, καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιοῦμεθα, καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν. καὶ μετὰ ταῦτα ἐμβάλλειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε, καὶ τοὺς χωρὶς οἰκούντας· εἴτ' αὐτοὺς πάλιν ἀντεμβιβάζειν.

Εἴτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλετε, προαπόλωλεν εἴφ' ἂν ἐκπλέωμεν. τὸν γὰρ τοῦ πρᾶττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν. οἱ δὲ τῶν πραγμάτων καιροὶ οὐ μένουσι τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ βαθυμίαν. ἂς δ' εἰς τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἴσμεθα ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἰαίτε οὐσαι ποιεῖν, ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγχονται. ὅδ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐγήλυθεν, ὡς' ἐπισέλλει Ἐυβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας ἐπισολὰς.

Επισολή.

Τοῦ-

Accedit illa quoque utilitas, quòd hostem maximã suorum proventuum parte spoliabitis: quo tandem pacto? Nimirum ille prædã quam fociis vestris aufert, quorum naves toto mari spoliat, rapitque, dives, habet unde belli contra vos gerendi sumptus alat.

Quid erit præterea commodi? illud longè maximum, quod ab ejus incursionibus damnoque capiendo procul fitis: non jam ille ut nuper impetum in Lemnum, in Imbrum fecit, indeque non solum cives vestros captivos asportavit, verum etiam abactis ad Geræstum navibus, immensam pecuniæ vim colligit; ac demum in Marathonem exscendens, inde sacram triremem abduxit. Quæ dedecora & detrimenta, neque vos impedire, nec in tempore, ut maximè statueratis, adesse potuistis.

Age verò, quid esse causæ censetis, Athenienses, cur Panathenæorum, cur Bacchanalium festi dies semper indicto & suo tempore celebrentur? sive principes civitatis, & rerum istarum gnari, sive privati ac imperiti curam illorum fortiantur; ac sumptus quidem in illas ferias tanti fiant, quantus una classis adornanda postularet; tantã porrò mole, tanto apparatu res geritur, quantum in Græciã reliquã videre non est. At verò cùm classes aliquem in locum destinamus, nulla tempori venit, non Methonem, non Pegafas, non Potidæam. Nimirum quia ista quidem, quæ ad festorum apparatus pertinent, omnia sancita legibus ac definita sunt: multò antè unusquisque novit, quis in qua tribu, Chori, & Ac-

& Musicæ, quis gladiatorum & pugilum curam sit habiturus, quid, à quo, & quando iumentum sit. Nihil non expensum, nihil non constitutum est, neglectum nihil, aut omissum.

Quæ verò ad bellicam rem & apparatus spectant, incomposita, indefinita omnia, nullis legibus certis, regulisque sunt fixa. Itaque simul atque increpuit aliquid, magistrum navium creamus, & facultatem is damus oneris istius in alium rejiciendi: tum de comparandæ pecuniæ ratione deliberamus. Sub hæc, placet in naves imponi nescio quos, quæ recens in urbe, quæ foris extra urbem habitantes; mox cives succenturiari, & ad illos supplendos navigare decernimus.

Dum hæc geruntur, causa interim, cur navigetur, est nulla: tempus rei gerendæ in apparando consumptum est; avolat illa gubernatrix rerum, occasio, tarditatemque nostram & segnitiam non expectat. Quas verò paratas fore putabamus, nihil moliri possunt copiæ; elapsâ opportunitate jacent. Hoc animos addit Philippo scilicet, cujus hæc ad Eubœos, plenæ conviciorum, & insolentissimi fastus, literæ sunt.

Epistola.

Τούτον οὖν, ὧν ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων, ἀληθῆ μὲν ἐστὶ τὰ πολλὰ, ὡς οὐκ ἔδει οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ ἡδεῖα ἀκούειν· ἀλλ' εἰ μὲν ὅσα ἂν τις ὑπερβῆ τῶ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δεμηγορεῖν. εἰ δ' ἢ τῶν λόγων χάρις, ἂν ἢ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίνεταί, αἰσχρὸν ἐστίν, ὧν ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φενακίζειν ἑαυτοὺς, καὶ ἅπαντ' ἀναβαλλομένους ὅσα ἂν ἢ δυσχερῆ, πάντων ὑπερίζειν τῶν ἔργων.

Καὶ μὴδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρομένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων. καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιόσπειν ἂν τις τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς εὖ βουλευομένους ἡγεῖσθαι χρὴ, ἵν' ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται, καὶ μὴ τὰ συμβαίνοντα ἀναγκάζονται διώκειν. ὑμεῖς δὲ, ὧν ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν ἅπαντων ἔχοντες, τριήρεις, ὀπίτας, ἵππεάς, χρημάτων πρόσοδον, τοῦτον μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτε ἐν δέοντι κέχρησθε*, οὐδενὸς δὲ ἀπολείπεσθε.

Ὅσπερ δὲ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖτε Φιλίππῳ. καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς, αἰεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται· καὶ ἐτέρωσε πατάξῃ τις, ἐκεῖσέ εἰσιν αἰ χεῖρες· προβαλλέσθαι δὲ, ἢ βλέπειν ἐναντίον, οὐτε οἶδεν, οὐτ' ἐθέλει. καὶ ὑμεῖς ἔαν ἐν Χερσόνησῳ πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε· ἔαν ἀλλοθὶ που, συμπαραθεῖτε ἄνω καὶ κάτω· καὶ στρατηγεῖσθε μὲν ὑπ' ἐκείνου.

Βεβούλευσθε δὲ οὐδὲν αὐτοῖς συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου, οὐδὲ περὶ τῶν πραγμάτων προοῶτε οὐδὲν, πρὶν ἂν ἡ γεγενημένον ἢ γιγνόμενον τι πύθῃσθε. ταῦτα δὲ ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν ποιεῖν· νῦν δὲ μοι ἐπ' αὐτὴν ἤκει τὴν ἀκμὴν, ὡς οὐκέτ' ἐγχωρεῖ.

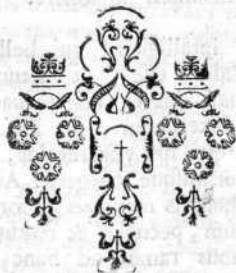
INTERPRETATIO.

EA quæ audivistis, Athenienses, vera sunt magnam partem, id quod utinam ne esset! atque adeo minimè ad audiendum jucunda. Verùm si quis, dum res molestas, ne moerorem afferat, obruit silentio, ipsas delere quoque, ac earum damna sarcire possit, sanè ad gratiam & voluptatem loqui præstaret. Sin verò illa quæ intempestivè quæritur voluptas orationis, damnum reipsâ & perniciem affert: pudeat vos, Athenienses, vobis ipsis verba dare, & calamitatum vestrarum mentione in aliud tempus, & curatione dilatâ, vulnus fortunis gravissimum & certissimum imponere.

An non hoc intelligitis? qui bello feliciter uti velit huic faciendum esse, ut fortunam & eventus rerum varios quasi ducat, non sequatur, utque imperator quilibet exercitum, sic ille res antecedit: adeò ut ea fiant quæ ipsi visa fuerint, non quæ facere casus ipsum necessitasque coegerit. At vos, ò cives, copias omnium habetis maximas & fortissimas, naves, milites, equitatum, pecunias & redditus amplissimos, neque his omnibus tamen ad hanc usque diem in loco usi estis.

Omnino barbarorum pugilum ritu decertatis cum Philippo. Si quis illorum percutitur ab altero, semper ad plagam recurrit, si aliunde feriat, eò manum convertit: sed præcurrere in adversarium, illi se fidenter objicere, contra illius petitiones munire sese, neque possit, neque velit. Affertur Philippum esse in Chersoneso: statim illuc ire auxilio decernitis. In Thermopylis, vel alio quopiam in loco? Ultrò citròque trepidi cursitatis, quocumque ille vestra arma, tanquam imperator vester, detorserit.

Ita nihil in bellicâ re, quod vobis utile sit, consulitis, nihilque providetis, antequam facinoris aliquid hostem vel moliri vel molitum esse resciaitis. Atque hæc antè fortasse facere licuit: neutiquam nunc licet; in tantum adductæ res discrimen sunt.

Δ Οκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς
 γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυρόμενος,
 τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλίπ-
 πῳ. εἰ γὰρ ἔχων ἅ κατέσραπται καὶ προεῖληφεν,
 ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε, καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀπο-
 χρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἂν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην, καὶ
 ἀνανδρίαν, καὶ πάντα τὰ αἰσχίστα ὠφληκότες ἂν ἦμεν
 δημοσίᾳ. νῦν δ' ἐπιχειρῶν αἰεί τινι, καὶ τοῦ πλείονος
 δρεγόμενος, ἴσως ἂν ἐκκαλέσασθ' ὑμᾶς, εἶπερ μὴ
 παντάπασιν ἑαυτῶν ἀπεγνώκατε.

Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μὴτ' ἐνθυ-
 μεῖται, μῆτε ὀργίζεται, ὄρων, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην περὶ τοῦ
 τιμωρήσασθαι Φιλίππου, τὴν δὲ τελευταίην οὔσαν ἤδη
 ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν αὐτοὺς κακῶς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου.
 ἀλλὰ μὴν ἔτι γε οὐ εἴσεται, δῆλον, εἰ μὴ τις αὐ-
 τὸν κωλύσει. εἶτα τοῦτο ἀναμενοῦμεν, καὶ τριήρεις
 κενὰς, καὶ τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας ἔαν ἀποστεί-
 λητε, πάντ' ἔχειν οἴσθε καλῶς; οὐκ ἐκβησόμεθα
 οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρος γέ τινι στρατιῶν οἰκείων νῦν,
 εἰ καὶ μὴ πρότερον; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσό-
 μεθα;

Ποῖ δὴ προσορμιούμεθα; ἤρετό τις. εὐρήσει τὰ σαυτῶν
 τῶν ἐκείνου πραγμάτων, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αὐτὸς δ'
 πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν. ἂν μέντοι καθώμεθα οἴκοι
 λοιδορουμένων ἀκούοντες, καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους
 τῶν λεγόντων, οὐδὲ ποτ' οὐδὲν ἡμῶν οὐ μὴ γένηται τῶν
 δεόντων. ὅποι μὲν γὰρ ἂν, οἴμαι, μέρος τι τῆς πέ-

λεως συναποσπασθῆναι, καὶ μὴ πάντα παρῆναι, καὶ τὸ τῶν θεῶν ἔυμενες, καὶ τὸ τῆς τύχης ἡμῖν συναγωνίζεται. ὅσοι δ' ἂν στρατηγὸν, καὶ ψήφισμα κενόν, καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψοιτε, οὐδὲν ἡμῖν τῶν δεόντων γίνυται.

Ἄλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελωσίωσιν, οἷδὲ σύμμαχοι τεθναῶσιν τῷ θεῷ, τοὺς τοιοῦτους ἀποσόλους. οὐ γὰρ ἔστιν οὐκ ἔστιν ἓνα ἄνδρα ἂν δυνηθῆναι ποτε ταῦθ' ἡμῖν προῖξαι ἅπανθ' ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μὲν τοι, καὶ φῆσθαι, καὶ τὸν δεῖνα αἰτιάσασθαι, καὶ τὸν δεῖνα, ἔστι. τὰ δὲ πράγματα ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. ὅταν γὰρ ἠττήται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίω ἀπομίσθων ξένων· οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος ἐκεῖ πράξῃ, πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι, βραδίως ἐνθένδε ὥσιν· ὑμεῖς δ' ἔξ ὧν ἂν ἀκούσητε, ὅ, τι ἂν τύχη βραδίως ψηφίσεσθε,

Τί καὶ χρὴ προσδεκῆναι; πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας, καὶ μαρτύρας τῶν στρατηγουμένων, καὶ δικαστὰς οἰκαδε ἐλθόντες τῶν εὐθυῶν. οὐ γὰρ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὄραν δεῖ. νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἤκει τὰ πραγματὰ ἀισχύνης, ὥς τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δις καὶ τρίς κρίνεται παρ' ἡμῖν περὶ θανάτου. πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς, οὐδεὶς οὐδὲ ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ. ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιστῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἰροῦνται τοῦ προσήκοντος. κακούργου μὲν γὰρ ἔστι, κριθέντα ἀποθανεῖν· στρατηγοῦ δὲ, μαχόμενον τοῖς πολεμίοις.

Τῶν δὲ, οἱ μὲν, περίοντες, μετὰ Λακεδαιμονίων Φασὶ Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν, καὶ τὰς

τὰς πολιτείας διασπᾶν ὄϊδ' , ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα ὄϊδ' ἐν Ἰλλυρίοις πόλεις τειχίζειν οἱ δὲ , λόγους πλάττοντες , ἕκαστος περιερχόμεθα. ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν , ὡς Ἄνδρες Ἀθηναῖοι , νῆ τοὺς Θεούς , ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων , καὶ παλλὰ τοιαῦτα ὀνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ , τὴν τ' ἐρημίαν τῶν κωλυτόντων ὄρωντα , καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπιημένον ὄυ μέντοι γε μὰ Δία οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν , ὡς τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ὑμῖν εἰδέναι , τὶ μέλει ποιεῖν ἐκεῖνος. ἀνοητότατοι γὰρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες.

Ἄλλ' ἔαν ἀφέντες ταῦτα , ἐκεῖνο εἰδῶμεν , ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρωπος , καὶ τὰ ἡμέτερα ὑμᾶς ἀποτρεῖ , καὶ χρόνον πολὺν ὕβρισε καὶ ἅπαντα ὅσα πῶποτε ἠλπίσαμεν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν , κατ' ἡμῶν ἔυρηται. καὶ τὰ λοιπὰ ἐν ὑμῖν αὐτοῖς ἐσι καὶ μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ , ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθα τοῦτο ποιεῖν ἂν ταῦτα εἰδῶμεν , καὶ τὰ δέοντα ἐσόμεθα ἐγνωκότες , καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι. οὐ γὰρ ἄττά πατ' ἔσαι δεῖ σκοπεῖν , ἀλλ' ὅτι Φαῦλα , ἔαν μὴ προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν , καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε , εὖ εἰδέναι.

INTERPRETATIO.

M IHI verò videtur superum aliquis Athenienses, quem urbis dedecus ac pudor tangit, hanc Philippo mentem injecisse ut nova in dies incepta designaret. Nam si contentus iis quæ antè cepit ac diruit, quiescere statuisset, nihilque agitare novi; essent qui fat bellè nobiscum agi existimarent, etsi ob nostram inertiam, ob nostra dedecora, lu-

dibrium toti meritò Græciæ debeamus. Nunc verò cum aliud ex alio machinetur, nihilque sit ei satis, spes est fore, ut excutiat vobis feralem hunc veterenum, nisi penitus vobis ipsi desperastis.

In quo demiror nemini venire hoc in mentem, bellum à vobis inchoatum fuisse ad ultionem à Philippo repetendam, nunc verò in eo desinere, ut nihil detrimenti à Philippo capiamus. Sed ille tamen hîc non stabit, nisi quis ipsi moras injiciat. Et hoc lenti expectabimus? & benè rem se habere putabitis, si triremes vacuas, si spes à nescio quo datas mittatis? Non potius excendimus? non ipsi nunc denique cum civium in militiam ascriptorum parte imus? non impetum in ejus regionem facimus?

Roget fortè quispiam, ubi classem appellemus? Bellum ipsum viam aperiet, Athenienses, & quid in ejus fortunis imbecillum vitiosumque sit, ostendet, modò rem aggrediamur. Sin domi sedebimus, auresque vacuas oratoribus, in se invicem convicia jactantibus & crimina, præbebimus, omnia pessum ibunt. Equidem id confirmo, quòcumque pars aliqua civitatis naviget, etsi tota non adsit, Fortunam illi præsentisque Deos adfuturos. At quòcumque unum aliquem tantum Imperatorem, & inania decreta, spesque à Tribunalibus vestris, & isto foro sumptas miseritis, irritæ spes & vota nostra cadent.

Hinc ille sociorum nostrorum pavor, illa hostium ludibria, cum ejusmodi classes adornamus. Non est, ut vir unus belli molem tantam, quantam illi im-

po-

ponitis, administret: dare verba, polliceri, hunc illumve accusare licet: ex eo fonte rerum labes illa fluxit. Quid aliud autem expectandum fuit? Quippe ubi dux infelicis exercitus, è peregrinis mercenariisque militibus conflati, victus fuerit, prosiliunt huc bene multi, qui hominem falsis criminibus tanquam negotii malè gesti reum deferant; vos in illum tanquam dicta causâ, è vestigio sententiam, quamcunque libuerit, fertis.

Huic malo quæ fieri medicina tandem potest? Una, si, ò Athenienses, eosdem & milites & testes rerum in bello gestarum esse jubeatis, mox in urbem se conferre, & esse iudices, apud quos de re malè gestâ dicatur; ut non vestra tantùm audiatis, sed coràm eadem ipsi videatis. Nunc autem eò dedecoris & flagitii ventum est, ut vestrorum Imperatorum quilibet bis ter-ve capitis apud vos causam dicat, qui apud hostes caput in discrimen vel semel afferre ausus non sit. Ita furciferorum latronumque ritu perire, quàm Imperatorum obire partes malunt: quippe sceleratos sententiâ iudicis, duces hostium ferro mori decet.

Apud vos interim quid agitur domi? Alii obambulantes dictitant Philippum cum Lacedæmoniis agere de Thebis evertendis, in eoque esse ut Respublicas convellat: alii missos ab eo legatos ad Regem: alii Illyricorum urbes ab eodem mœnibus propugnaculisque firmari: alii denique aliud comminantes concurramus. Ego quidem sic existimo, Athenienses, hominem rerum gestarum magnitudine impotentem & ebrium plurima id genus somnia sibi in animo fingere,
præ-

præsertim cùm neminem, à quo prohiberi possit, aspiciat, & ipsa per se ambitione ad audendum effertur. Nihilominus tamen haud arbitror eum sua sic instituere consilia, ut quid acturus sit, exploratum habeant fabulatores, quibus apud nos nihil est dementius.

Nos verò hæc missa faciamus: illud consideremus ac planè intelligamus eum hostem esse, nos ab illo spoliari, ac tandiù tot contumeliis affici: quidquid in aliis posuimus aliquando spei, hoc totum in nostram perniciem conversum fuisse: in nobis unis spes esse nostras, ac præsidia: sin bellum gerere in hostico solo noluerimus, nos coactum iri postea fortasse illud gerere in nostro: hæc, inquam, si altis mentibus defigamus, & quid à nobis Respublica postulet agnoscemus, & inanes gerronum istorum nugas valere jubebimus. Non enim quid eventurum sit, spectandum est, sed hoc prorsus intelligendum, omnia pejorem in partem eventura, nisi omnibus animis incumbatis in Rempublicam, & suum quisque munus sedulò ac diligenter impleatis.

PERORATIO.

Amorem in patriam , & publicæ rei studium profertur , quo uno se ad dicendam sententiam impulsus fuisse testatur.

ΕΓὼ μὲν οὖν , οὐτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἰλόμην λέγειν , ὅ , τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν ὑμῖν πεπεισμένος ὢ * νῦν τε ἅ γιγνώσκω , πάνθ' ἁπλῶς , οὐδὲν ὑποσειλάμενος , πεπαρρησίασμαι . ἐβουλόμην δ' ἂν , ὥσπερ ὅτι ὑμῖν συμφέροι τὸ τὰ βέλτισα ἀκούειν οἶδα , οὕτως εἰδενάμι συνοῖσον καὶ τῶ τὰ βέλτισα εἰπόντι * πολλῶ γὰρ ἂν ἥδιον εἶπον * νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοισι οὔσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῶ γενησομένοις , ὅμως ἐπὶ τῶ συνοίσειν ὑμῖν , ἐὰν πράξετε ταῦτα , πεπεισθαι , λέγειν αἰροῦμαι . νικῶν δ' ὅ , τι πᾶσιν ὑμῖν μέλλει συνοίσειν .

INTERPRETATIO.

EGO cùm nunquam aliàs ad gratiam loqui solitus sum , maximè si quid alienum à vestris commodis rationibusque cognovi : tum verò quæ visa mihi sunt hodie , candidè ac apertè , simulque audacter & liberè sum elocutus . Satis intelligo quanti vestrà omnium referat , ut ea quæ sunt in rem vestram audiatis ; verùm illud rescire quoque velim , an hoc perinde illi , qui ea dicat , usui futurum sit . Libentiùs multò perorassẽm . Nunc , etsi quid mihi inde futurum sit , ignorem ; quia

tamen habui persuasum è re vestrà esse , ut ea, quæcunque dixi , præstaretis , ultrò ad dicendum accessi. Vincat ea sententia , quæ vobis omnibus est maximè profutura.

Pag.	lin.	Errata.	Corrige
4. in titulo		Φιλίππου	Φιλίππου
Ib.	5.	ἐπειρώμεν	ἐπειρώμεν
06.	18.	Φροντίζειν	Φροντίζειν
11.	16.	νομίθετ'	νομίζετ'
12.	3.	ἡ	ἡ
15.	14.	πρασκευῆς	παρασκευῆς
20.	13.	Πολύσαρατος	Πολύστρατος

